

Wrocław, 04.03.2016 r. r.

Nowe zasiłki macierzyńskie i opiekuńcze

1 stycznia tego roku weszła w życie nowelizacja przepisów dotyczących świadczeń rodzinnych. Podstawową zmianą, w stosunku do dotychczas obowiązujących zapisów, jest wprowadzenie świadczenia rodzicielskiego jako nowego świadczenia należącego do świadczeń rodzinnych, które ma być wypłacane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o nie.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje osobom, które urodziły dziecko albo przysposobiły lub objęły opieką dziecko w wieku do ukończenia siódmego roku życia, a w przypadku dziecka z odroczonym obowiązkiem szkolnym, do ukończenia przez to dziecko dziesiątego roku życia.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje osobie, która nie ma uprawnień do zasiłku macierzyńskiego (gdyż nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu), ani do świadczeń pozaubezpieczeniowych związanych z macierzyństwem lub rodzicielstwem, Natomiast świadczenie to nie przysługuje, jeżeli drugi z rodziców lub opiekunów dziecka jest uprawniony do zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia w związku z urodzeniem lub przyjęciem dziecka na wychowanie.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje przez okres, przez który osoba ubezpieczona ma prawo do zasiłku macierzyńskiego.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje w kwocie 1 000 zł miesięcznie i nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Wprowadzenie nowego świadczenia związanego z macierzyństwem i rodzicielstwem dla osób niepodlegających ubezpieczeniu chorobowemu wpływa także na zasiłki macierzyńskie przysługujące z ubezpieczenia chorobowego.

Przyjęto, że osoba ubezpieczona uprawniona do zasiłku macierzyńskiego nie powinna otrzymywać zasiłku niższego od świadczenia o takim samym przeznaczeniu, przysługującego osobom nieubezpieczonym. W związku z tym zmianie uległy także przepisy ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, w zakresie kwoty otrzymywanego przez ubezpieczonych zasiłku macierzyńskiego.

Zgodnie z nowelizacją, w przypadku gdy miesięczna kwota zasiłku macierzyńskiego przysługującego z ubezpieczenia chorobowego, pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych, jest niższa niż kwota świadczenia rodzicielskiego, kwotą zasiłku macierzyńskiego, pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych, podwyższa się do wysokości świadczenia rodzicielskiego.

Prawo do podwyższenia zasiłku macierzyńskiego

Do otrzymania podwyższenia zasiłku macierzyńskiego uprawnione są osoby, które mają prawo do zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka lub przyjęciem dziecka na wychowanie. Dotyczy to zarówno sytuacji, gdy zasiłek macierzyński przysługuje w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, w okresie urlopu wychowawczego, jak i po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Podwyższenie zasiłku macierzyńskiego przysługuje w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres:

- urlopu macierzyńskiego albo urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego;
- dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, jeśli prawo do zasiłku z tego tytułu powstało przed 2 stycznia 2016 r.;
- urlopu rodzicielskiego.

Podwyższenie zasiłku macierzyńskiego przysługuje za okresy pobierania zasiłku macierzyńskiego zarówno w przypadku nieprzerwanego pobierania tego zasiłku, jak i w sytuacji gdy wystąpi przerwa, np. gdy ubezpieczona/ubezpieczony otrzymuje zasiłek macierzyński za część urlopu rodzicielskiego, w wymiarze nie dłuższym niż 16 tygodni, przypadający po przerwie.

Podwyższenie zasiłku macierzyńskiego przysługuje w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, przez który miesięczna kwota tego zasiłku, pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych, jest niższa od kwoty świadczenia rodzicielskiego. Przysługuje ono (pod takimi samymi warunkami) także w okresie wydłużonego urlopu rodzicielskiego z tytułu wykonywania po 1 stycznia 2016 r. pracy w czasie tego urlopu.

Natomiast nie przysługuje ubezpieczonemu, który pobiera zasiłek macierzyński za okres ustalony jako urlop ojcowski oraz osobie pobierającej zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

W przypadku gdy matka i ojciec dziecka jednocześnie pobierają zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego i miesięczna kwota zasiłku macierzyńskiego pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych, przysługująca każdemu z nich jest niższa od kwoty świadczenia rodzicielskiego, podwyższenie zasiłku macierzyńskiego przysługuje odrębnie każdemu z rodziców.

Ustalanie kwoty podwyższenia zasiłku macierzyńskiego

Podwyższenie zasiłku macierzyńskiego jest ustalane jako różnica między kwotą świadczenia rodzicielskiego (1.000 zł), a miesięczną kwotą zasiłku macierzyńskiego, pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Jeżeli zasiłek macierzyński przysługuje za część miesiąca, kwota podwyższenia jest ustalana w stosunku do pomniejszonej proporcjonalnie kwoty świadczenia rodzicielskiego. Kwotę świadczenia rodzicielskiego za część miesiąca oblicza się dzieląc miesięczną kwotę świadczenia rodzicielskiego przez liczbę dni kalendarzowych miesiąca, za które przysługuje zasiłek macierzyński (wynik podlega zaokrągleniu do 1 grosza według ogólnych zasad), a następnie otrzymany wynik mnożąc przez liczbę dni, za które przysługuje zasiłek macierzyński. Otrzymany wynik podlega zaokrągleniu do 10 groszy w górę.

Jeżeli zasiłek macierzyński przysługuje z więcej niż jednego tytułu, a jego łączna wysokość (pomniejszona o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych) jest niższa od kwoty świadczenia rodzicielskiego, podwyższenie jest obliczane jako różnica między kwotą świadczenia rodzicielskiego a łączną sumą zasiłku macierzyńskiego (pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych) ze wszystkich tytułów, z uwzględnieniem zaokrągleń.

Przykład:

Ubezpieczona, która 4 stycznia 2016 r. urodziła dziecko, wystąpiła o wypłacenie zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego od 4 stycznia do 22 maja 2016 r.

Podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonej wynosi 1.020,00 zł.

Zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej w wysokości 100% podstawy wymiaru.

Zasiłek macierzyński za styczeń 2016 r. przysługuje ubezpieczonej w kwocie 952,00 zł ($1.020,00 \text{ zł} : 30 = 34 \text{ zł}; 34 \text{ zł} \times 28 = 952,00 \text{ zł}$). Zaliczka na podatek dochodowy od osób fizycznych za styczeń 2016 r. wynosi 171,00 zł ($952,00 \text{ zł} \times 18\%$), natomiast kwota zasiłku macierzyńskiego pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych za styczeń 2016 r. wynosi 781,00 zł ($952,00 \text{ zł} - 171,00 \text{ zł}$).

Kwota podwyższenia zasiłku macierzyńskiego za okres od 4 do 31 stycznia 2016 r. wynosi 122,30 zł.

Kwota ta została obliczona następująco:

– kwota świadczenia rodzicielskiego, do której zasiłek macierzyński ulega podwyższeniu (od 4 do 31 stycznia 2016 r.) wynosi 903,30 zł: $1.000,00 \text{ zł} : 31 = 32,26 \text{ zł}; 32,26 \text{ zł} \times 28 = 903,28 \text{ zł}$;

– podwyższenie zasiłku macierzyńskiego za okres od 4 do 31 stycznia 2016 r. wynosi 122,30 zł ($903,30 \text{ zł} - 781,00 \text{ zł}$).

Podmioty zobowiązane do wypłaty podwyższenia zasiłku macierzyńskiego i zasady wypłaty tego podwyższenia

Do wypłaty podwyższenia zasiłku macierzyńskiego zobowiązany jest płatnik zasiłku macierzyńskiego czyli odpowiednio płatnik składek lub oddział ZUS. Podwyższenie zasiłku jest wypłacane bez wniosku świadczeniobiorcy. Jeżeli jednak miesięczna kwota zasiłku macierzyńskiego pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych jest niższa od kwoty świadczenia rodzicielskiego, osoba uprawniona do zasiłku macierzyńskiego składa oświadczenie, czy otrzymuje zasiłek macierzyński z jednego czy z więcej niż jednego tytułu.

W przypadku gdy zasiłek macierzyński jest wypłacany z więcej niż jednego tytułu, a wypłaty zasiłku dokonują różni płatnicy składek, osoba uprawniona do zasiłku wskazuje płatnika zobowiązanego do naliczenia i wypłaty podwyższenia zasiłku.

Jeżeli jednym z płatników zasiłku macierzyńskiego jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych, do naliczenia i wypłaty podwyższenia zasiłku macierzyńskiego, zobowiązany jest Zakład.

Świadczeniobiorca uprawniony do zasiłku macierzyńskiego z więcej niż jednego tytułu przedkłada płatnikowi zobowiązanemu do wypłaty podwyższenia zasiłku macierzyńskiego zaświadczenia od pozostałych płatników zasiłku o okresie wypłaconego przez nich zasiłku macierzyńskiego i kwocie tego zasiłku pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych. Zaświadczenia powinny być składane co miesiąc, aby ustalić podwyższenie zasiłku macierzyńskiego za każdy miesiąc. Od kwoty podwyższenia zasiłku macierzyńskiego nie nalicza się zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do wysokości świadczenia rodzicielskiego jest finansowane z budżetu państwa, w ramach dotacji do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W pierwszym kwartale tego roku zaczynają obowiązywać nowe przepisy dotyczące zasiłków macierzyńskich i opiekuńczych. 2 stycznia weszła w życie nowelizacja ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. 22 lutego wejdzie w życie nowelizacja art. 30 Kodeksu pracy, a 1 marca nowelizacja art. 182.

Dzielenie się uprawnieniami z tytułu macierzyństwa

Nowelizacja rozszerzyła zakres takich przypadków. Możliwe to będzie również wtedy, gdy jedno z rodziców jest pracownikiem, a drugie osobą ubezpieczoną w systemie pozapracowniczym oraz gdy jedno z rodziców dziecka jest osobą ubezpieczoną, a drugie korzysta z prawa do urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego albo urlopu rodzicielskiego na podstawie odrębnych przepisów (np. jako funkcjonariusz).

Jeżeli matka dziecka, która wcześniej nie pracowała i w związku z tym nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu, podejmie pracę w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, ubezpieczony - ojciec wychowujący dziecko, w okresie trwania zatrudnienia matki, będzie miał prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający części urlopu macierzyńskiego przypadającej od dnia podjęcia zatrudnienia przez matkę dziecka aż do wyczerpania wymiaru urlopu macierzyńskiego, który przysługiwałby matce dziecka (przed zmianą przepisów ojcu w takiej sytuacji zasiłek nie przysługiwał).

Powyższe uprawnienie przysługuje także, jeżeli matka podjęła zatrudnienie w okresie, za który przysługuje urlop rodzicielski.

Jeżeli pracownik – ojciec dziecka, złoży wniosek o udzielenie urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze, w terminie 21 dni od podjęcia zatrudnienia przez matkę dziecka, przysługiwać mu będzie zasiłek macierzyński w wysokości 80 proc. podstawy wymiaru. Zasady te dotyczą także ubezpieczonego – ojca dziecka niebędącego pracownikiem.

Rozszerzenie prawa do przerwania pobierania zasiłku macierzyńskiego

Nowelizacja ustawy wprowadziła możliwość skorzystania z przerwy w pobieraniu zasiłku macierzyńskiego w przypadku, gdy dziecko po wykorzystaniu przez matkę po porodzie 8 tygodni zasiłku macierzyńskiego wymaga opieki szpitalnej, również przez pracowników, korzystających z urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego oraz urlopu ojcowskiego.

Urlop wykorzystany po wypisaniu dziecka ze szpitala nie stanowi odrębnej części. Zasada ta dotyczy także ubezpieczonych, niebędących pracownikami.

Nowy wymiar zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego

Zasiłek macierzyński przysługiwać będzie przez okres urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego oraz urlopu ojcowskiego. Od 2 stycznia 2016 r. urlop rodzicielski został wydłużony o dotychczasowy okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego. Przysługuje on obecnie w wymiarze do 32 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie oraz przyjęcia na wychowanie lub przysposobienie jednego dziecka. W przypadku urodzenia przy jednym porodzie dwojga lub więcej dzieci oraz gdy równocześnie przyjętych na wychowanie zostanie dwoje lub więcej dzieci wynosi on do 34 tygodni, a w przypadku przyjęcia na wychowanie w chwili, gdy pracownik przebywa na urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego (w minimalnym wymiarze 9 tygodni, urlop ten przysługuje w wymiarze do 29 tygodni.

Wydłużeniu uległ maksymalny termin na złożenie przez pracownicę (pracownika) wniosku o udzielenie urlopu rodzicielskiego z 14 na 21 dni przed rozpoczęciem korzystania z tego urlopu. Takiemu samemu wydłużeniu uległ także termin na złożenie wniosku o udzielenie urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze bezpośrednio po urlopie macierzyńskim.

Zasady ustalania okresu urlopu rodzicielskiego i zasiłku macierzyńskiego

Urlop rodzicielski jest udzielany bezpośrednio po wykorzystaniu urlopu macierzyńskiego albo zasiłku macierzyńskiego, w nie więcej niż 4 częściach stanowiących wielokrotność tygodnia, przypadających bezpośrednio jedna po drugiej. Część urlopu rodzicielskiego nie może być krótsza niż 8 tygodni. Od tej zasady jest kilka wyjątków.

Części urlopu rodzicielskiego (do 16 tygodni) nie muszą być wykorzystywane bezpośrednio po sobie. Pracownik ma prawo wykorzystać tę część urlopu rodzicielskiego do końca roku kalendarzowego, w którym dziecko kończy 6 rok życia. Wówczas urlopu tego udziela się maksymalnie w dwóch częściach, których wymiar określa się na takich samych zasadach, jak pozostałych części urlopu rodzicielskiego.

Łączenie urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu w wymiarze nie wyższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy

W takim przypadku wymiar urlopu rodzicielskiego ulega wydłużeniu proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy wykonywanej w trakcie korzystania z urlopu lub jego części. Jednak całkowity wymiar urlopu rodzicielskiego nie może przekroczyć 64 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie lub przyjęcia jednego dziecka na wychowanie lub 68 tygodni w przypadku jednoczesnego urodzenia dwojga lub więcej dzieci bądź równoczesnego przyjęcia na wychowanie więcej niż jednego dziecka.

Okres, o który urlop rodzicielski ulega wydłużeniu, stanowi iloczyn liczby tygodni, przez jaką pracownik łączy korzystanie z urlopu z wykonywaniem pracy i wymiaru czasu tej pracy.

Przykład

Pracownica, zatrudniona na 1/2 etatu, 21 dni po porodzie wystąpiła z wnioskiem o udzielenie jej urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze (32 tygodni). Przez cały okres urlopu rodzicielskiego łączy wykonywanie pracy u pracodawcy, udzielającego tego urlopu, w wymiarze 1/4 etatu. Pracownica w trakcie wydłużonego urlopu nie będzie wykonywała pracy u pracodawcy, który udzielił tego urlopu. Urlop rodzicielski ulega więc wydłużeniu o 8 tygodni (32 tygodnie x 1/4). Przez 32 tygodnie pracownicy przysługuje zasiłek macierzyński w kwocie zmniejszonej o połowę ($1/4 : 1/2 = 1/2$), natomiast przez okres 8 tygodni, o które ulega wydłużeniu urlop rodzicielski, przysługuje jej zasiłek w pełnej miesięcznej kwocie (gdyż podczas wydłużonego urlopu rodzicielskiego nie wykonuje ona pracy).

Jeżeli część urlopu rodzicielskiego, powstała w wyniku wydłużenia wymiaru tego urlopu, nie odpowiada wielokrotności tygodnia, jest ona udzielana w dniach. Wydłużenie urlopu rodzicielskiego nie stanowi jego odrębnej części.

Jaki zasiłek przysługuje, jeżeli w trakcie urlopu wychowawczego urodzi się drugie dziecko?

Pracownicy, która urodziła dziecko w trakcie urlopu wychowawczego, przysługuje zasiłek macierzyński za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze. Dotyczy to również sytuacji, w której ostatni dzień zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego przypada później niż ostatni dzień urlopu wychowawczego. Jeżeli zasiłek macierzyński, przysługujący za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze, wykracza poza udzielony urlop wychowawczy, wówczas za czas od następnego dnia po zakończeniu urlopu wychowawczego pracownica ma prawo do części urlopu rodzicielskiego. Wymiar tej części stanowi różnicę między pełnym wymiarem urlopu rodzicielskiego, a okresem wypłaconego zasiłku macierzyńskiego w czasie korzystania z urlopu wychowawczego.

Zasiłek macierzyński przysługujący w czasie urlopu ojcowskiego

Od 2 stycznia 2016 r. urlop ojcowski przysługuje w wymiarze do 2 tygodni, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 24 miesiąca życia albo do upływu 24 miesięcy od dnia przysposobienia dziecka (nie dłużej niż do ukończenia 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, 10 roku życia).

Urlop ojcowski oraz zasiłek macierzyński za okres tego urlopu może zostać wykorzystany jednorazowo albo w 2 częściach, z których kolejna nie musi przypadać bezpośrednio po poprzedniej. Każda z części urlopu ojcowskiego nie może być krótsza niż tydzień.

Wysokość zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego

W związku z wprowadzonymi nowelizacjami zmianie uległa wysokość zasiłku macierzyńskiego przysługującego za okres urlopu rodzicielskiego. Wynosi on obecnie 100 proc. podstawy wymiaru zasiłku za okres, o który wydłużono urlop rodzicielski. Może to być do 6 tygodni (w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie oraz przyjęcia na wychowanie jednego dziecka), do 8 tygodni (w przypadku urodzenia przy jednym porodzie dwojga lub więcej dzieci, jak również

równoczesnego przyjęcia na wychowanie dwojga lub więcej dzieci). W przypadku zaś przyjęcia na wychowanie dziecka w czasie, gdy ubezpieczony ma prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego (w minimalnym wymiarze 9 tygodni) – do 3 tygodni.

Jeżeli oboje rodzice dziecka mają prawo do ww. zasiłku od tego samego dnia, okres pobierania zasiłku (w wysokości 100 proc. podstawy wymiaru zasiłku) dzieli się proporcjonalnie między rodziców.

W przypadku, gdy o zasiłek w tej wysokości wystąpią oboje rodzice, ale nie od tego samego dnia, przysługuje on w wysokości 100 proc. podstawy wymiaru temu z rodziców, który rozpoczął pobieranie go jako pierwszy.

Zasiłek przysługujący po upływie ww. okresów wynosi 60 proc. podstawy wymiaru zasiłku.

Jeżeli ubezpieczony złoży wniosek w terminie nie późniejszym niż 21 dni po porodzie lub przyjęciu dziecka/dzieci na wychowanie, o udzielenie bezpośrednio po urlopie macierzyńskim urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze, zasiłek macierzyński za okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego wynosi 80 proc. podstawy wymiaru.

Iwona E. Kowalska

Rzecznik Prasowy ZUS we Wrocławiu

tel. 502 008 177